

Dialogi juhataja Nadežda Valk kulutas neli aastat, et jäädvustada trükisõnas sünniküla Petserimaal

Vene ja setu elu mahtus ühte raamatusse

▲ Tartlanna Nadežda Valk postitas nädal tagasi oma Facebooki lehele teate. «Дорогие друзья, приглашаю вас на презентацию книги «Там, где я родилась»,» kirjutas ta.

RAIMU HANSON
raimu.hanson@postimees.ee

Tänapäevased eesti noored lobisevad küll silmast silma ja elektrooniliste vidinate vahendusel omaealiste võõramaalastega vabalt inglise keeles, kuid sajandeid naabriks olnud venelaste keelest ei saa mõhkugi aru.

Seepärast jätkub siinne Nadežda Valgu postitus, milles ta kutsus kalleid sõpru oma raamatu «Seal, kus ma sündisin» tutvustusele, eestikeelses tõlkes. Esitlus oli eile õhtul Tartu kirjandusmajas.

Ta andis sõpradele teada, et kirjeldab oma raamatus 1950. ja 1960. aastate vene inimeste igapäevaelu ja kombeid Petserimaal Pruutsa ehk Prudištše külas. See asub praeguse kontrolljoone taga Venemaal. Autor kirjeldab venelastest külarahva jumalakartlikkust, heanaaberlike suhteid setudega, kelle kohta nad ütlesid poluvertšõ, ja kultuuride segunemist.

Kohtumine Dialogis

Kohtumiseks raamatu autoriga tuli minna Turu tänava spordihoone vastas üle tee asuvasse neljakorruselisse telliskivimajja. Seal tegutses tema juhitud Dialog, millel on esindus ka Tallinnas ja Narvas. Dialog pakub keelekoolitust ja tõlketeenuseid ning müüb otse ja internetikaupluses ExLibris raamatuid.

Juhataja laul on muude raamatute ja trükiste hulgas tema enda värskest ilmunud teos. Nõnda nagu on autor, nii on ka tema kirjapanek. Venekeelsed laused voolavad rahulikult, jutt on kohati rõõmsam ja tükati murelikum, austavat suhtumist jätkub ka nendesse inimestesse, kes ei ole käitunud kõige eeskujulikult, välja paistab ligimesearmastus.

Nadežda Valgu näol on enamasti naeratus, aeg-ajalt ta naerab tasa, kui vestlusesse tekib nalja. Oma jutustusse on ta põiminud muu hulgas külaelu koomilisi juhtumusi: näiteks liikva joomisest kirjutades meenutab ta surmasarnase joobe tõttu surnukuuri sattunud eide ärkamist ja koju kõmpimist.

Stepan Karja hiljuti ilmunud raamatus «Elkoolid» on autor tegevuse paigutanud umbes samasse kanti (setu keeles Keerä nulk). See asub napilt kümme kilomeetrit Petserist lõuna pool külas, kus elavad setud. Karja raamatust paistab välja väga armetu ja hale, rõõmutu elu. Nadežda Valk vaatab oma maailma rõõmsalt ja lootsrikkalt.

Külas kaks perekonda

Nii näiteks ei ütle ta oma sünniküla kohta, et see on välja surnud. «Seal elab ikka pidevalt kaks perekonda – minu vend ja veel üks meie sugulane perega,» selgitas ta. «Ja veel kaks maja on külas lapsi ja täiskasvanuid täis, aga ainult suvel. See oleks vale, kui kirjutada, et küla on välja surnud, kuigi peale sõda elas seal ikkagi 20 peret.»

Kui Nadja oli väike tüdruk,



CV

- Nadežda Katajeva-Valk sündis 7. augustil 1950 Petserimaal Pruutsa (Prudištše) külas.
- Lõpetas Petseri 1. keskkooli 1968.
- Tartu ülikooli lõpetas kahel korral: 1973 vene filoloogina ja 1979 psühholoogina.
- Töötanud Kilingi-Nõmme keskkoolis õpetajana, Tartu ülikooli raamatukogus tõlkesektori juhatajana ja ülikooli vene keele metoodika kateedris õppejõuna.
- Asutas koos kahe tuttavaga aastal 1989 koolitus- ja tõlkefirma Dialog.
- Abielus Valeri Nesmašnoviga.
- Tütar Liina Görtzen elab Hamburgis.
- Kirjutab neli aastat oma sünniküla elust ja inimestest venekeelse jutustuse «Seal, kus ma sündisin» (pildil), mille esitlus oli eile Tartu kirjandusmajas.
- Kunagises kodus Pruutsa külas elab vend Aleksandr Katajev (pildil koos Nadežda Valguga) ja tema pere.



Dialogi Tartu kontori kirjutuslaua taga on Nadežda Valgu käes Petserimaa kaart.

Margus Ansu

juhataja isiklikud tuttavad ja sugulased kõnelevad temaga enamasti vene keeles. Tuleb aga ette ka saksa keeles lävimist.

«Mulle ei ole olnud kunagi küsimuseks, kas suhtlen eestlase või venelasega, eesti keeles või vene keeles,» märkis ta. «Vähemalt kaks nädalat aastas ma suhtlen ainult saksa keeles.»

Näputöö, Stalin ja Trotski

Oma raamatus kirjutab Nadežda Valk (raamatu autorina on ta märkinud täieliku perekonnanime Katajeva-Valk), et tema kodukülas tegid kõik naised kaunist näputööd. Kusjuures põrandavaipadel olid samasugused kunstipärased mustrid nagu setudel.

«Minust, tõsi, ei saanud kunstnikku, kuid selleks sai mu tütar. Aga algus oli seal, Prudištšes,» kirjutab ta raamatus «Seal, kus ma sündisin».

KUI ONU ÕPPIS KOOLIS, ÕELDI SPORDIVÕISTLUSTEL: «HÜPPA, STALIN! TROTSKI, ETTE VALMISTADA!».

Isiklike mälestuste kirjapanekuks ning sinna kõrvale omakandirahva küsitlemiseks, setu- ja venekeelsete lugemiseks ning muu materjali kogumiseks kulus neli aastat.

«Esimese tekstivariandi tegin ühe aastaga, aga siis kutsuti mind esinema ettekandega Pihkvasse kodu-uurijate seltsi koosolekule,» meenutas Nadežda Valk. «Kui ma olin seal käi-

nud, vaatasin oma raamatu peale teise pilguga.»

Lisa andis ka esialgse teksti paigutamine veebisaidile Proza.ru. «Sain kohe igasuguseid kirju. Need avaldasid mu teksti ümbertegemisele väga suurt mõju,» ütles ta.

Mõned inimesed saatsid autorile ka fotosid. Neid leidub raamatus kolmes jaos, millest esimeses on päevapildid tema pereliikmetest ja sugulastest. Kõige esimesel fotol on Stalin. Kuid mitte too hirmuvalitseja, vaid Pjotr Nazarovitš Stalin ja Marija Matvejevna Stalina – raamatu autori emapoolne vana naine ja vanaema.

«Ema suguvõsas olid kõik Stalinid,» ütles Nadežda Valk. «Kui onu õppis koolis, õeldi spordivõistlustel: «Hüppa, Stalin! Trotski, ette valmistada!»»

Nimelt käis samas klassis liisks kurikuulsa Stalini nimekaimule revolutsionaari ja riigitegelase, Stalini poolt võimuriivaaliks peetud ja mõrvatud Trotski.

Petserist Tartu ülikooli

Kui neiu Nadja Katajeva oli lõpetanud Petseri 1. keskkooli, tegi ta edukalt sisseastumiseksamid Tartu ülikooli vene filoloogia osakonda. «Ma lõpetasin kaks korda ülikooli. Esimese hariduse järgi olen vene filoloog, õppisin Zara Mintsi juures ja tein diplomitöö Aleksandr Bloki luuletustest,» ütles ta.

Sama kõrgkooli teise lõpu-diplomi nimel sai ta õpinguid jätkata pärast kohustuslikke tööaastaid õpetajana Kilingi-Nõmme keskkoolis.

«Tulin tagasi Tartusse, astusin psühholoogiasse, mille ka lõpetasin, ja läksin psühholingvistika erialal aspirantuuri,» meenutas ta. «Ma uurisin laste dialoogi ja nende kognitiivset arengut dialoogis.»

Elu läks aga nii keeruliseks, et väitekirj jäi kaitsmata. Kuid see-eest asutas ta koos kahe tuttavaga Dialogi, mis on nüüd vahelduva eduga tegutsenud 25 aastat.

Firma vahendab muu hulgas keeleõppe kirjandust mittemolt Euroopast nii, et käibest annab see 50 protsenti. Ettevõtte neelab suurema osa juhataja ja omaniku ajast, ometi jääb Nadežda Valgul aega mõnikord luuletada ja luulet tõlkida. Tema oma raamat on esimene, kuid mitte viimane Dialogi kirjastatud teos.

Aega võtab pisut ka suvila Väägvere lähedal. «See maja meeldib mulle just tammede pärast. On marjapõõsaid, nii et ma olen ikka ise moosid teinud, ja paar õunapuud, on ka tiik ja saun,» rääkis ta. «See kõik meeldib väga minu abikaasale, temal jääb rohkem aega suvilas olla.»

Eespool mainitud saksa keelt tarvitab Nadežda Valk taas juba sel nädalal.

Nimelt sõidab ta just nimelt tänna külla oma tütrele Liina Görtzenile, kes elab Hamburgis ja on kunstnik, täpsemalt jumestuskunstnik ja kehamaali-ja.

Tema see ongi, kellest on juttu seoses Prudištše küla naiste näputööga raamatus «Seal, kus ma sündisin».

ARVAMUS



AINO KOSER
Endine kolleeg, leelokoori liilang laulja

Töötasin Tartu Dialogis mitu aastat. Meil oli haruldast üksemeele kollektiivi, igal hommikul läksin tööle suure rõõmuga. Pärast töösuhte lõppemist oleme Nadeždaga jäänud headeks sõpradeks.

Iseloomustaksin teda kui lahtise pea ja lahtiste kätega inimest, kelle süda on õige koha peal. Viimase aja koolitustel räägitakse palju julgusest suurelt unistada. Arvan, et Nadeždas oli selline julgus juba ammu olemas. Kuidas muidu oleks vaikesest külatüdrukust saanud ülikooli õppejõud ning praeguseks rahvusvahelise haardega ettevõtte omanik ja juht.

Nadežda on inimesena leeb ja mõtlik, aga firma juhina tugev ja otsusekindel. Tema optimism, innovaatiline mõtlemine ja erakordne töökus on aidanud tal kõik rasked ajad üle elada.

Tänu harvaesinevale oskusele näha inimestes eelkõige häid ja tugevaid külgi on Nadežda olnud paljudele abiks õige tee valikul.